

La culpa del frontisme basc

- Els condicionaments de la política de blocs han fet inevitable que l'Executiu sigui del PSE

JOSÉ LUIS ZUBIZARRETA, escriptor

EL PERIÓDICO DE CATALUNYA, 6.03.09

A Euskadi, des que a la tardor del 1998 es va abandonar l'hàbit de formar governs de coalició entre el PNB i el PSE, els resultats electorals es valoren d'una manera molt peculiar. No interessa tant quin és el lloc que cada partit ocupa al rànquing, com quin dels dos blocs en què des d'aleshores està dividida la política basca és vencedor o perdedor. En aquest sentit, importa ben poc que el PNB hagi obtingut uns resultats excel·lents --els millors des de la seva escissió-- o que s'hagi situat el primer en les preferències electorals, superant en sis o potser cinc escons (depèn del recompte del vot resident a l'estranger) el segon, el PSE. El fonamental és que el bloc que el partit jeltzale liderava --el constituït per ell mateix, EA, EB i Aralar-- no ha assolit la majoria absoluta de la Cambra i corre el risc de quedar-se fora de qualsevol poder.

AQUESTA peculiar concepció de la contesa electoral ha portat a l'escenari en què ens trobem ara. Com que la interacció entre els partits dels dos blocs s'ha fet impracticable, qui lidera el majoritari es troba, no ja en condicions, sinó en la necessitat d'aspirar a la presidència i formar el Govern que bonament pugui. En aquesta situació es troba actualment el PSE. No és, per tant, com s'ha dit, que els socialistes no puguin deixar passar aquesta oportunitat que se'ls ha presentat. No és tampoc que hagin de complir amb alguna mena de responsabilitat que els electors li

hagin tirat damunt de l'esquena. Es tracta simplement de sotmetre's a una inevitabilitat. Els condicionaments que ha creat la prolongada política de blocs han fet inevitable el que està a punt de passar.

En aquest sentit, el PNB està pagant les factures que ara li presenta a cobrament la política que el seu candidat Ibarretxe ha estat desenvolupant des que es va convertir en lehendakari. El problema no és que, fa ara poc més de 10 anys, el PNB s'embarqués en l'aventura de Lizarra. Allò es podia haver quedat en un error benintencionat que tindria la culpa a aquestes altures plenament expiada. El problema real és que, des d'aleshores, el PNB no ha estat capaç de corregir la política en la qual aquella aventura s'inspirava, sinó que, de la mà del lehendakari Ibarretxe, ha seguit insistint-hi a través dels successius plans sobiranistes que ha promogut. El resultat ha estat que el bloqueig s'ha instal·lat de tal manera en la política basca que ni el viratge d'última hora cap al moderantisme que el PNB ha intentat en la campanya electoral ha estat capaç de desactivar-lo.

PER TANT, seran vans els arguments que el PNB utilitzarà --que ja està utilitzant, de fet-- per evitar l'inevitable i deslegitimar l'opció socialista de liderar en solitari el pròxim Govern. Tots ells se li giraran en contra només que algú es limiti a evocar el seu passat. De poca cosa valdrà, en aquest sentit, que els nacionalistes titllin de frontista l'opció del PSE, quan tothom reté a la seva memòria qui va instal·lar en el país el frontisme dels blocs. De menys cosa valdrà encara l'acusació, dirigida contra el PSE, de recolzar-se, per fer valer la seva opció, en un pacte antinatural amb els populars. Qualsevol podrà recordar-li al PNB que més antinatural van ser, des del punt de vista democràtic, els suports que Ibarretxe va obtenir de l'esquerra abertzale, avui il·legalitzada, per

investir-se lehendakari l'any 1998 i el 2005 o per aprovar, el 2003, el seu Nou Estatut Polític i, el 2008, la seva llei de consulta amb l'oposició de tot el bloc constitucionalista. I estèril serà, finalment, l'argument de l'agressió injusta que suposaria el desbordament del primer partit pel segon amb l'ajuda del tercer. També en aquest punt té el PNB la teulada de vidre. Perquè, al marge que aquesta pràctica sigui perfectament legítima en un sistema parlamentari, és la mateixa que els jeltzales van portar a terme, no fa encara dos anys, per quedar-se amb les diputacions de Guipúscoa i Àlaba malgrat la seva condició de segon i tercer partit en aquests territoris.

AMB TOT, la decisió socialista d'optar a la Lehendakaritza, per més legítima i inevitable que sigui, s'haurà d'enfrontar a seriosos problemes. Esmentaré els dos més importants. El primer és que, al no poder pactar el PSE amb el PP, per raons d'incompatibilitat de programes i per evitar qualsevol connotació de frontisme invertit, un Govern de coalició, l'Executiu minoritari que es formi serà massa feble i excessivament dependent en la complexa conjuntura econòmica en la qual ens trobem.

El segon té a veure amb una cosa menys operativa, però no menys inquietant: la legitimació social. En un ambient com el basc, en el qual el lideratge nacionalista és percebut com a natural i on els entramats de poder estan, tots, imbuïts d'un difús nacionalisme, el PSE haurà de donar mostres d'una excepcional saviesa per, per dir-ho així, aconseguir "ser admès en societat". Serà aquest, molt més que el que suposa l'alternança en el lideratge institucional, el canvi que els socialistes, i més en concret Patxi López, estan cridats a promoure. Del seu èxit depèn molt més que l'operativitat d'un Govern. Es tracta, en efecte, de tot un canvi de mentalitat.